Kuntaliitto
Kommunförbundet

Lausunto

7.3.2018

Maa- ja metsätalousvaliokunta 8.3.2018 klo 10:30

Hallituksen esitys laiksi eräiden ympäristöterveydenhuollon tehtävien järjestämisvastuun siirtämisestä maakunnalta kunnalle

Hallituksen 5.4.2016 linjauksen mukaan maakunnan tehtäväksi siirretään mm. Ympäristöterveydenhuollon järjestäminen ja elintarvikevalvonta, eläinten terveyden ja hyvinvoinnin ja sen valvonnan tehtävät kunnista. Tehtävän hoitamiseen riittävät voimavarat omaava kunta voi kuitenkin sopia maakunnan kanssa järjestämisvastuun siirtämisestä tältä osin kunnalle (yleensä kaupunki). Siirtomahdollisuus edellyttäisi erityislain säännöstä sekä kriteerien määrittelyä laissa.

Valmistelu on tehty koko ajan lähtien siitä, että siirtomahdollisuutta ei käytännössä ole muualla kuin pääkaupunkiseudulla. Tämä ei ole asiallisesti tarkoituksenmukaista eikä vastaa em. hallituksen linjausta.

Esitetty 30 htv:n kriteeri tehtävän hoitamiseen on Kuntaliiton näkemyksen mukaan täysin ylimitoitettu ja perusteeton. Kuntaliitto on esittänyt tehtävien siirron edellytykseksi 15 henkilötyövuoden kriteeriä, mikäli eläinlääkintähuollon resursseja ei oteta huomioon. Erikoistumisen tarve ympäristöterveydenhuollossa ei ole lisääntynyt viime vuosina - päinvastoin. Ympäristöterveydenhuollon kokonaisuudesta on siirretty sekä kemikaalivalvonta että kuluttajapalveluiden turvallisuuden valvonta Tukesiin sen jälkeen, kun nykyiset ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueet perustettiin. Nämä siirrot ovat vähentäneet tarvetta erikoistua tai kasvattaa yksikkökokoa, eikä niiden vaikutusta oltu huomioitu lainvalmistelussa millään tavalla. Hallituksen esityksen vaatimus 30 henkilötyövuodesta ilman eläinlääkäreitä ei tulisi toteutumaan edes kaikissa maakunnissa, eikä Kuntaliitto pidä tällaisen täyttymättä jäävän teoreettisen vaatimuksen esittämistä hyvän lainsäädännön mukaisena. Kuntaliiton esittämä 15 henkilötyövuoden kriteeri antaisi sopimismahdollisuuden arvioilta 20 alueelle ja järjestäjien vähenisi nykytilaan verrattuna, mutta mahdollistaisi toisaalta parhaiten synergiset kokonaisuudet niin kaupunkiseuduilla kuin maakunnissa alueelliset erityispiirteet huomioiden.

Kaupunkiseudut eivät hyötyisi valvontayksiköiden koon kasvattamisesta nykyisestä, tilanne olisi lähinnä päinvastainen. Väestön keskittyminen suuriin kaupunkeihin on trendi, joka edellyttää erityisesti kaupunkiseutujen rakennetuissa elinympäristöissä panostamista entistä enemmän terveyden edistämiseen ja terveysvaikutusten arviointiin jo maankäyttöä, toimintojen sijoittamista ja asutuksen tiivistämistä koskevassa suunnittelussa. Tavoite saavutetaan tehokkaammin toimialojen välisellä tiiviillä yhteistyöllä varhaisessa suunnitteluvaiheessa kuin eri hallinnon alaisten organisaatioiden välisillä lausuntomenettelyillä päätöksentekovaiheessa.

Kaupungin ja harvemmin asutun seudun tarpeet poikkeavat toisistaan. Maakuntauudistus tarjoaa toiminnan kehittämismahdollisuuksia pienille kunnille, joissa ympäristöterveydenhuollon nykyinen henkilökunta on valtaosin eläinlääkäreitä. Eläinlääkäripalvelut korostuvat maaseutukunnissa ja kunnat ovat voineet kuntakohtaisesti päättää esim. eläinlääkärikäynnistä aiheutuvien kustannusten korvaamisesta. Jatkossa nämä päätökset tehdään maakunnallisesti. Maakunnallinen ympäristöterveydenhuolto sopii harvaan asutuille alueille, kuten Kainuuseen ja Pohjois-Karjalaan, jossa se on toimintalähtöisesti muotoutunut kuntien yhteistyönä hoidettavaksi maakunnan alueella.

Kuntaliitto pitää siirrettäväksi esitettyä tehtäväkokonaisuutta tarkoituksenmukaisena. On hyvä, että eläinlääkäripalveluista ja löytöeläinten säilyttämisestä sopiminen on myös mahdollista mutta sitä ei ole sidottu siirrettävään tehtäväkokonaisuuteen.

www.kunnat.net
www.kommunerna.net

Suomen Kuntaliitto
Toinen linja 14,00530 Helsinki
PL 200, 00101 Helsinki
Puh. 09 7711,faksi 09 771 2291
etunimi.sukunimi@kuntaliitto.fi

Finlands Kommunförbund
Andra linjen 14,00530 Helsingfors
PB 200, 00101 Helsingfors
Tfn 09 7711, fax 09 771 2291
fornamn.efternamn@kommunforbundet.fi

Nykyisen viranomaisyhteistyön hajottaminen lisää kustannuksia. Kaupungit ovat organisoineet nykyisin eri sektorien viranomaistoiminnot samaan toimintayksikköön, jolloin asioiden käsittely on ketterää ja henkilöstöresurssit hyödynnetään kustannustehokkaasti, esimerkiksi niin, että meluasioiden käsittely on keskitetty ympäristönsuojelun (ulkoilman melu) ja terveydensuojelun (sisämelu) osalta yhteen. Tutkimusten mukaan etenkin terveydensuojelun vaikuttavin paikka on paikallistasolla yhdessä kunnan ympäristönsuojelun, rakennusvalvonnan ja maankäytön kanssa. Näiden yksiköiden hajottaminen eri hallinnon alaisiin organisaatioihin lisäisi väistämättä byrokratiaa ja hidastaisi kunnan viranomaisprosesseja. Se tulisi myös lisäämään asiakkaiden pompottelua kunnan ja maakunnan viranomaisten välillä, koska ympäristönsuojelusta ja rakennusvalvonnasta vastaavat jatkossakin kunnat.

Kunnat ovat kouluttaneet terveystarkastajia rakennusterveysasiantuntijoiksi ja tämän resurssin siirtyminen maakuntaan aiheuttaisi ongelmia kuntien sisäilmatyöryhmien toimintaan. Sisäilmaongelmien ehkäiseminen ja ratkaiseminen edellyttävät monialaista yhteistyötä viranomaisten ja eri toimijoiden välillä. Terveystarkastajat tekevät säännöllisesti tarkastuksia kouluihin ja yhteistarkastusten koordinointi kunnan sisällä on juuri päässyt vauhtiin (mm. terveydensuojelu, kouluterveydenhuolto, koulutuksen järjestäjä, toimitiloista vastaava). Tahot ovat tällä hetkellä kuntatasolla ja Kuntaliitolla on huoli, että eri organisaatioiden välillä järjestely ei tulisi toimimaan. Käytännössä rakennusterveysosaajien resurssin siirtyminen maakuntaan johtaa siihen, että kuntiin joudutaan palkkaamaan/kouluttamaan rakennusterveysasiantuntijoita muille toimialoille (rakennusvalvontaan tai toimitilapalveluihin).

Ympäristöterveyden siirtäminen kunnan hoidettavaksi tulee olla mahdollista myös myöhemmin. Sopimusmahdollisuus esitetään kertaluonteiseksi. Kuntaliitto esittää, että lakiesitystä muutetaan siten, että sopiminen siirrosta on mahdollista myöhemminkin. Mikäli kunnat ovat myöhemmin tyytymättömiä maakunnan järjestämään ympäristöterveydenhuoltoon ja kokevat perustelluksi toiminnan järjestämisen kunnallisena, ne voivat käynnistää neuvottelut ympäristöterveydenhuollon järjestämisvastuun siirrosta.

SUOMEN KUNTALITTO

Tarja Hartikainen

erityisasiantuntija, ympäristöterveys